

УДК 725.51

к. арх., доцент Булах І.В.,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ЗАВДАНЬ РЕОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ДИТЯЧИХ ЛІКУВАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Розглянуто спектр різноманітних та різнопланових проблем, які існують сьогодні в галузі охорони здоров'я України, насамперед дитячої верстви населення країни. Визначено зв'язок зазначених питань та їх вплив на архітектурно-містобудівну реорганізацію дитячих медичних закладів. В рамках розпочатої реформи медичної галузі України, сформовані ключові та першочергові кроки щодо доцільних та ефективних перетворювальних дій спрямованих на відродження об'єктів охорони здоров'я, призначених для лікування дитячого населення України. Стаття розкриває широке коло питань та факторів, які підносять актуальність проведення змін в містобудівній та архітектурно-планувальній організації дитячих лікарень України до край важливого рівня.

Ключові слова: архітектура, містобудування, дитячі лікувальні заклади, мережа, проблемне поле, охорона здоров'я.

Актуальність дослідження еволюції дитячих лікувальних закладів України в архітектурно-містобудівному аспекті, пов'язана з багатьма науковими програмами, планами, темами, що панують зараз в країні. Насамперед дослідження даного профілю базується на діючих законодавчих та нормативно-правових актах в галузі архітектурно-містобудівної діяльності, серед яких Конституція України, Закони України: «Про основи містобудування», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про архітектурну діяльність», а також ряд Законів України в медичній галузі «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про введення мораторію на ліквідацію та реорганізацію закладів охорони здоров'я», «Про медичні заклади та медичне обслуговування населення», «Про Загальнодержавну програму розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схвалена Указом Президента України (2013 р.), Державні національні програми в галузі медицини; Указ Президента України Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення від 06.12.2005 № 1694/2005.

Програма діяльності Уряду України передбачає: розпорядження КМУ

від 04.03.2015 №213-р "Про затвердження плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку "Україна-2020" у 2015 році"; розпорядження КМУ від 27.05.2016 № 418-р "Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік"; "Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я України"; "Про затвердження порядку утворення госпітальних округів"; "Про схвалення концепції розвитку системи громадського здоров'я в Україні"; "Про затвердження Порядку використання коштів для будівництва сучасного лікувально-діагностичного комплексу Національної дитячої спеціалізованої лікарні "Охматдит"; загальна програма діяльності Кабінету Міністрів України.

Проект МОЗ з міжнародної технічної допомоги Україні в межах Україно-Швейцарської Програми "Здоров'я матері та дитини" передбачає покращити якість, ефективність та доступність послуг охорони здоров'я для матерів та дітей. Дослідження є актуальним з боку Євроатлантичної інтеграції України та програмами співпраці МОЗ з Інститутом Євро-Атлантичного співробітництва (ІЄАС), з Світовим банком, взаємодією з Глобальним фондом для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією. Тема даного дослідження відповідає науковим роботам Національної академії медичних наук України. Робота відповідає чисельним міжнародним документам, прийнятим організаціями ЮНЕСКО та ООН, всесвітнім медичним форумам по охороні дитячого здоров'я.

Тема дослідження пов'язана також з необхідністю коригування діючих та створення нових державних нормативних документів у галузі будівництва, розробки генеральних планів населених пунктів, детальних планів територій та іншої містобудівної документації, пов'язаною з реорганізацією мережі дитячих лікувальних закладів України.

Аналіз досліджень та публікацій. Науково-методичною базою для проведення даного дослідження є фундаментальні праці в галузі історії архітектури та містобудування: А.В. Іконнікова, С.О. Хан-Магомедова, О.В. Орельської, І.А. Височина, М.А. Вотінова. Теоретичні та практичні питання аналізу містобудівних систем, розглядалися у дослідженнях К. Лінча, О.Е. Гутнова, С.Л. Глазичева; формування вузлів міської структури в працях: І.В. Древаль, С.А. Колеснікова; використанням системного аналізу в архітектурно-містобудівних системах займалися Ю.П. Сурмін, Г.І. Лаврик. Архітектурна типологія та планування медичних закладів досліджували: Р.У. Аллен, Дж.Л. Бішоп, П. Бландела, Т.О. Буличова, Т.В. Зюзіна-Зінченко, К.Ю. Підгірняк. Функціонально-структурний аналіз та типологічні основи проектування розглянуті у роботах: Г.Г. Азгальдова, І.Г. Лежави, Т.Ф. Саваренської. Інженерно-технічна організація та оснащення медичних

закладів проаналізовані у роботах: М.С. Богуславського, Р. Гопкінсона, І. Капустіна, С.Е. Квасова, А.Б. Петровського, А.В. Разумовського. Ерго-дизайнерський підхід у формуванні архітектурного середовища спеціалізованих медичних закладів представлений у роботах В.П. Мироненка, О.В. Мироненко, С.В. Бодні, Я.С. Родик. Закордонний досвід архітектурно-просторової організації медичних закладів висвітлено у працях архітекторів: К. Шермера, Ф. Меусера, Х. Нікла, Х. Никл-Веллер.

Мета статті. Метою даної статті є визначення проблемного поля завдань щодо реорганізації існуючої мережі дитячих лікувальних закладів України.

Постановка проблеми. Виходячи з вище сказаного, для вирішення питань подальших еволюційних перетворень мережі закладів охорони здоров'я дітей в Україні необхідно: проаналізувати сучасний стан дослідження архітектурно-містобудівних основ розвитку дитячих лікувальних закладів та встановити сучасні тенденції розвитку і проблемні питання, які потребують додаткового вивчення; визначити напрямки формування мережі дитячих закладів охорони здоров'я на різних етапах становлення української державності та світовий досвід удосконалення мережі лікувальних закладів для дитячої верстви населення; виявити фактори, що впливають на розвиток мережі дитячих лікувальних закладів; проаналізувати сучасні соціально-економічні, архітектурно-містобудівні та просторово-часові чинники, які впливають на формування лікувального середовища; розробити концепцію перспективного розвитку дитячих лікувальних закладів, як територіальної системи профілактично-лікувальної медицини; виявити нові типи дитячих медичних закладів, умови їх розміщення в житлових районах; встановити тенденції комплексного розвитку об'єктів охорони здоров'я дітей в житловому середовищі; надати пропозиції стосовно формування лікувальних кластерів та територіальних госпітальних округів, як перспективного напрямку вдосконалення мережі лікувальних закладів; надати рекомендації стосовно оптимізації функціонально-планувальних рішень та нормативного регламентування територій дитячих лікарень в умовах ущільненої міської забудови; розробити структурно-логічні і територіально-просторові моделі організації мережі закладів охорони здоров'я дітей в різних містобудівних умовах та пропозиції стосовно їх впровадження в проектно-будівельну практику.

Виклад матеріалу. Перелік вище означених задач, що отримали першочергового значення в сьогоденних умовах розвитку української медичної галузі, безумовно, потребує уваги з боку наукового-професійної діяльності. Для поетапного вирішення окреслених задач перш за все необхідно проаналізувати існуючий теоретично-практичний світовий та український досвід проектування

та функціонування об'єктів охорони здоров'я, призначених для лікування та оздоровлення дітей.

Сьогодні в Україні існує великий спектр медичних закладів різноманітного призначених з широкою номенклатурою типів. Організація охорони здоров'я поділяється на чотири рівні: 1) рівень первинної медичної допомоги, яка надається лікарями загальної практики та сімейними лікарями через центри первинної медичної допомоги (ЦПМД) та амбулаторії сімейного лікаря (АСЛ), а також на дому за викликом пацієнта; 2) рівень вторинної медичної допомоги, яка надається медичними закладами Госпітального округу; 3) рівень третинної медичної допомоги (високоспеціалізована); 4) реалізація державної політики з охорони здоров'я здійснюється Міністерством охорони здоров'я.

Медичні заклади, в залежності від територіального обслуговування населення, розділяються на обласні, міські, районні та сільські. Згідно медичній реформі Децентралізації в сфері охорони здоров'я України, розпочатій в Україні у 2016 р., розташування та визначення кількісних показників об'єктів закладів охорони здоров'я проводиться за територіальним принципом, а саме розподіляється на госпітальні округи [6]. Госпітальний округ – це функціональне об'єднання закладів охорони здоров'я, розміщених на відповідній території, що забезпечує надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги населенню такої території.

Створення госпітальних округів здійснюється з урахуванням: належного робочого навантаження для закладів охорони здоров'я, що сприяє забезпеченню рівня безпеки та якості медичної допомоги; дотримання норм часової доступності необхідної медичної допомоги; поточних демографічних показників, структури захворюваності, тенденцій міграції населення, а також їх прогнозу; усталених клінічних маршрутів пацієнтів до закладів охорони здоров'я, що надають вторинну (спеціалізовану) медичну допомогу; інституційної спроможності прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів системи охорони здоров'я, у тому числі рішень щодо перепрофілювання існуючих закладів охорони здоров'я або їх подальшої спеціалізації [6].

До складу госпітального округу входять не менше однієї багатопрофільної лікарні інтенсивного лікування першого та/або другого рівня та інші заклади охорони здоров'я. Багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування першого рівня повинна забезпечувати надання медичної допомоги не менш як 120 тис. осіб. Багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування другого рівня повинна забезпечувати надання медичної допомоги не менш як 200 тис. осіб.

Процедура визначення складу, меж та зони обслуговування госпітального округу передбачає наступні положення: склад, межі та зона обслуговування госпітального округу повинні бути визначені таким чином, щоб жителі, які проживають у його межах, мали доступ до вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги у межах свого госпітального округу; центром госпітального округу визначається населений пункт, як правило, місто з населенням понад 40 тис. осіб, в якому розміщена багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування другого рівня [5].

Центром госпітального округу може бути населений пункт, що географічно є найближчим до центру округу, де розташована багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування.

Зона обслуговування госпітального округу визначається своєчасністю прибуття до багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування, що не повинно перевищувати 60 хвилин, та повинна бути еквівалентна радіусу зони обслуговування 60 кілометрів за умови наявності доріг з твердим покриттям. Зона обслуговування може бути меншою за відсутності шляхів сполучення чи особливостей рельєфу, які суттєво ускладнюють комунікації (ріки без мостів, гори) [7].

Таким чином, проведений вище попередній аналіз перших кроків реорганізації медичної галузі України дозволив виявити та систематизувати напрями державної політики у відношенні територіального зонування для надання медичної допомоги усім верствам населення країни.

Висновок. Новітня програма реформи медицини України була побудована з урахуванням сучасного світового досвіду з охорони здоров'я провідних держав та викликає позитивні сподівання на якісні та кардинальні зміни, які здатні реанімувати українську медицину. Проте слід зазначити, що виявлена інформація стосовно реорганізації медичної галузі носить поки що узагальнений та укрупнений характер подальших перетворювальних дій. Нажаль, в державних програмах ніяк не виокремлюється специфіка реінкарнації закладів охорони здоров'я дитячого населення України.

Безумовно, що розглянуті пропозиції однаково торкаються напряму змін в організації надання медичних послуг як для дорослих так і для лікування дітей. З цих позицій подальше дослідження організації та еволюції дитячих медичних закладів України в умовах новітніх реформаторських змін в медичній галузі країни виявляється своєчасним й доречним – з'являється можливість професійно та прогресивно змінити існуючу архаїчну архітектурно-містобудівну організацію мережі дитячих лікувальних закладів нашої держави.

Список літератури:

1. Заклади охорони здоров'я. Будівлі та споруди. ДБН В.2.2-10-2001 [Текст]: вид. офіц. – К.: Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, 2001. – 158 с.
2. Рингач Н.О. Громадське здоров'я як чинник національної безпеки: монографія / Н.О. Рингач. – К. : НАДУ, 2009. – 296 с.
3. Закон України. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Текст]: ЗУ №2801-ХІІ: за станом на 01.01.2015 р. – Вид. офіц. – К.: Парлам. вид-во, 2015. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).
4. Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>.
5. Лехан В.М. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / В.М. Лехан // Газета «Новости медицины и фармации» – 5(311) – 2010 р.
6. Кабінет Міністрів України. Постанова від 30 листопада 2016 р. № 932 Про затвердження Порядку створення госпітальних округів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
7. Розділ V в редакції Закону України № 3611-VI (3611-17) від 07.07.2011.
8. Макухин В.Ф. Методологические основы проектирования жилых районов крупных и крупнейших городов: автореф. дисс. ... доктора архитектуры : 18.00.04 / Макухин Виталий Федорович; КИСИ – К., 1993. – 42 с.
9. Білоконь Ю.М. Еволюційні тенденції в теорії та методології регіонального планування : автореф. дис ... д-ра архіт. : 18.00.04 / Білоконь Юрій Миколайович; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт.– К., 2003. – 36 с.
10. Вадімов В.М. Методологічні основи еколого-містобудівного освоєння прирічкових урбанізованих територій (в умовах України): дис... д-ра архітектури: 18.00.01 / Вадімов Вадім Митрофанович; Полтавський нац. ун-т буд-ва і ар-ри; Київ. нац. ун-т буд-ва та ар-ри. – Полтава; – К., 2002. – 400 с.

Аннотація

В статье рассмотрен спектр разнообразных и разноплановых проблем, которые существуют сегодня в области здравоохранения Украины и прежде всего связаны с детской группой населения страны. Определена связь указанных вопросов и их влияние на архитектурно-градостроительную реорганизацию детских медицинских учреждений. В рамках начатой реформы медицинской отрасли Украины, сформированы ключевые и первоочередные шаги целесообразных и эффективных преобразовательных действий, направленных на возрождение объектов здравоохранения, предназначенных

для лечения детского населения Украины. Статья раскрывает широкий круг вопросов и факторов, которые преподносят актуальность проведения изменений в градостроительной и архитектурно-планировочной организации детских больниц Украины до чрезвычайно высокого уровня.

Ключевые слова: архитектура, градостроительство, детские лечебные учреждения, сеть, проблемное поле, здравоохранение.

Abstract

In the article the various and diverse range of problems that exist today in health Ukraine, especially children's sections of the population. The connection of these issues and their impact on architectural and urban reorganization of children's hospitals. As part of the reforms undertaken medical industry Ukraine, formed key and priority steps for appropriate and effective transformative actions aimed at reviving health facilities for the treatment of children in Ukraine. The article reveals the wide range of issues and factors that elevate the relevance of changes in the urban and architectural planning of children's hospitals in Ukraine to end an important level.

Keywords: architecture, urban planning, children's hospitals, a network problem field, health.